

“RACHUNKOWOŚĆ KOMPUTEROWA” – ROLA I ZNACZENIE PRZEDMIOTU NA SPECJALNOŚCI RACHUNKOWOŚĆ I AUDITING W KONTEKŚCIE ROZWOJU ZAWODU KSIĘGOWEGO

Artykuł ma na celu przedstawienie roli i znaczenia zastosowania technik komputerowych w rachunkowości w procesie edukacyjnym studentów z myślą o przygotowaniu zawodowych księgowych. Na Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu ma to miejsce przez wprowadzenie w programie studiów specjalności Rachunkowość i Auditing przedmiotu „Rachunkowość komputerowa”, który umożliwi zaznajomienie się studentów z programem finansowo – księgowym, jednego z liderów oprogramowania dla małych i średnich przedsiębiorstw w Europie

1. Wstęp

Zawód księgowego klasyfikowany jest obecnie do grupy zawodów objętych niskim poziomem wystąpienia potencjalnego bezrobocia, dlatego liczba zainteresowanych osób jego „nabyciem” stale rośnie. Powiększanie się rynku pracy dla księgowych związane jest z postępującym rozwojem gospodarczym, a co za tym idzie zwiększającą się liczbą powstających firm. Sytuacja ta „wymusza” na uczelniach wyższych konieczność dopasowania sposobów nauczania studentów, by kończąc swoją edukację byli oni jak najlepiej przystosowani do zmieniających się warunków otoczenia gospodarczego i społecznego.

Jak wiadomo, zmiany, które zachodzą w otoczeniu, nie pozostają bez wpływu na rachunkowość, która jest na nie wyjątkowo podatna. Kształcenie studentów na kierunkach ekonomicznych w zakresie rachunkowości zawsze starało się nawiązywać i odpowiadać na potrzeby wynikające z praktyki gospodarczej. Wprowadzanie nowych elementów do programu nauczania rachunkowości wiąże się z częstymi modyfikacjami zarówno jego treści, jak i metod przekazywania. Wynika to głównie ze zmian legislacyjnych w aktach prawnych, jak również z rozwoju metod wykorzystywanych w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi oraz postępu technologicznego, czyli rozwoju informatyzacji w rachunkowości, co w konsekwencji stwarza zapotrzebowanie na zastosowanie odpowiednich form kształcenia na uczelniach wyższych.

Na Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu od dłuższego czasu prowadzone są zajęcia z wykorzystaniem laboratoriów komputerowych oraz różnych rodzajów aplikacji przygotowujące studentów do wymagań współczesnej rzeczywistości gospodarczej. Taka sytuacja dotyczy również rachunkowości finansowej.

Systemami informatycznymi wspomagającymi realizację programu nauczania rachunkowości finansowej w przedsiębiorstwach są:

1. samodzielne programy księgowo;
2. wielomodułowe programy wspomagające zarządzanie, z wydzielonym modułem finansowo – księgowym;
3. zintegrowane systemy informatyczne klasy MRPII/ERP.

Wykorzystanie w dydaktyce tychże systemów może nie tylko zwiększyć atrakcyjność zajęć, ale przede wszystkim pozwoli na dokonanie symulacji rzeczywistych warunków funkcjonowania podmiotu gospodarczego, co pozytywnie wpłynie na efektywność procesu dydaktycznego.

2. Program nauczania a kwalifikacje zawodowe księgowych

W świetle postanowień *Założeń koncepcyjnych* Międzynarodowych Opracowań Edukacyjnych IFAC [Biuletyn] zawodowi księgowi w coraz większym zakresie muszą być ekspertami o doskonałych umiejętnościach komunikacyjnych, a także muszą posiadać zdolność sprostania wymaganiom informacyjnym i sprawozdawczym, jakie niesie za sobą gospodarka oparta na wiedzy.

Na bazie tak skonstruowanych założeń, można wyciągnąć wniosek, że realizacja procesu dydaktycznego w zakresie szeroko rozumianej rachunkowości nie jest zadaniem łatwym. Najważniejsze zasady, metody i techniki rachunkowości przekazywane są studentom w sposób czysto teoretyczny, często w dużym oderwaniu od praktyki, czyli od tego, co się tak naprawdę dzieje w systemach rachunkowości poszczególnych jednostek gospodarczych. Jednakże należy pamiętać, że zarówno teoria, jak i praktyka są sobie wzajemnie potrzebne, przenikają się i uzupełniają. Powoduje to, że najlepszym rozwiązaniem jest przenikanie elementów nauki do praktyki i odwrotnie.

Podstawowym celem edukacji akademickiej związanej z rachunkowością jest przygotowanie przyszłych, kompetentnych księgowych dzięki połączeniu różnych części programu edukacyjnego w odpowiedni sposób, tak by byli oni zarówno otwarci, i mobilni w związku z przyswajaniem wiedzy przez cały okres aktywności zawodowej [1]

Wg IFAC program edukacyjny w dziedzinie rachunkowości, jak również związany z nim program praktyki zawodowej, powinien wykraczać poza tradycyjne podejście procesu dydaktycznego, tj. podejście kładące wyłącznie nacisk na “przekazywanie wiedzy”. Jednakże szczególny nacisk powinno się położyć na połączenie w procesie edukacyjnym studenta wiedzy i umiejętności zawodowych i praktycznych, a także wartości, etyki i postaw zawodowych określonych na tyle szeroko, by umożliwiały dostosowywanie się przyszłych księgowych do występujących zmian w gospodarce [1].

W dalszej kolejności IFAC zakłada, że studia zawodowe w dziedzinie rachunkowości powinny stanowić część programu edukacyjnego przed uzyskaniem

kwalfikacji zawodowego księgowego, przy tym, że czas ich trwania, jak i intensywność powinny być wystarczające do opanowania wiedzy zawodowej wymaganej do osiągnięcia odpowiedniego poziomu kompetencji zawodowych.

IFAC, biorąc pod uwagę zmieniające się otoczenie i oczekiwania względem kandydata na zawodowego księgowego, zaproponował zagadnienia tematyczne programu edukacyjnego, na które składają się

- rachunkowość, finanse oraz zagadnienia powiązane;
- wiedza z dziedziny organizacji i biznesu;
- wiedza i kompetencje z zakresu technologii informacji (IT)[1].

Jak widać z powyższego zestawienia IFAC poważnie podszedł do kwestii technologii informacji, lub też inaczej zwanej technologią informatyczną. Spowodowane jest to tym, że zawodowi księgowi nie tylko korzystają z systemów informatycznych, ale odgrywają znaczącą rolę w zespołach zajmujących się ich oceną, projektowaniem oraz zarządzaniem.

Zakres i stopień szczegółowości programu edukacyjnego powinien być uzależniony od potrzeb poszczególnych organizacji, wchodzących w skład IFAC, a także od ograniczeń i wymogów narzuconych im przez ustawodawstwo danego kraju.

Na etapie edukacji powinno się zadbać, żeby student w procesie dydaktycznym posiadał więc zarówno wiedzę z zakresu rachunkowości, finansów i powiązanych zagadnień, a także wiedzę z zakresu technologii informacji (IT), która powinna obejmować m.in. następujące obszary:

- ogólną wiedzę z zakresu IT;
- wiedzę i kompetencje w zakresie kontroli nad środowiskiem technologii informacji;
- kompetencje użytkownika systemów technologii informacji [1].

W ramach edukacji, studenci powinni występować w jednej ze wspomnianych wyżej ról menedżera, oceniającego lub projektanta systemów (IT) lub ich kombinacji, by w przyszłej pracy zawodowej nie sprawiło im najmniejszych problemów uczestniczenie, jako członkowie, w zespołach, związanych z systemami IT w rachunkowości.

Powoduje to, że studenci powinni nabyć wiedzę dotyczącą narzędzi i technik systemów informatycznych takich, jak:

- stosowania odpowiednich systemów i narzędzi technologicznych w odniesieniu do problemów biznesowych i rachunkowych,
- wykazania zrozumienia systemów prowadzenia biznesu i rachunkowości [1].

Wiedza z zakresu IT może być, w myśl MSE nr 2, przekazywana na wiele sposobów w tym, jako odrębne kursy lub jako przedmiot zintegrowany z nauczaniem przedmiotów z dziedziny organizacji i biznesu, rachunkowości i pokrewnych zagadnień tematycznych.

Бернацький М. “Комп’ютеризований бухгалтерський облік” – роль і значення предмету для спеціальності “Бухгалтерський облік і аудит” в контексті розвитку бухгалтерської професії

Wychodząc naprzeciw tym wskazaniom, Katedra Rachunkowości Finansowej i Kontroli, realizuje na specjalności Rachunkowość i Auditing Wydziału Zarządzania i Informatyki przedmiot „Rachunkowość komputerowa”. Studenci dzięki temu mają możliwość zapoznania się z modułem finansowo - księgowym Symfonia Premium, wchodzącym w skład pakietu oferowanego przez firmę Sage Symfonia.

3. Koncepcja i umiejscowienie przedmiotu „Rachunkowość komputerowa”

W całym procesie dydaktycznym rachunkowości na wyższych uczelniach niezwykle ważna jest chronologia i systematyka przekazywania wiedzy słuchaczom. Idąc tym tropem, można stwierdzić, że zajęcia z przedmiotu łączącego wykorzystaniem komputerów w rachunkowości powinny być umiejscowione po takich przedmiotach, jak podstawy rachunkowości, rachunkowość finansowa, rachunek kosztów, rachunkowość zarządcza, a także organizacja rachunkowości, a przed sprawozdawczością finansową, auditingiem, controllingiem i budżetowaniem.

Taka sytuacja ma miejsce na Wydziale Zarządzania i Informatyki, gdzie przedmiot “Rachunkowość komputerowa” umiejscowiony jest na 3 roku w semestrze letnim (VI semestr) jednolitych studiów magisterskich (*patrz Sylabus*) na specjalności Rachunkowość i Auditing.

Biorąc pod uwagę doświadczenia Katedry Rachunkowości Finansowej i Kontroli Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, można stwierdzić, że wystarczające jest prowadzenie tego przedmiotu wyłącznie w formie laboratoriów w salach komputerowych. Można je ewentualnie jedynie poprzedzić krótkim, maks.2 godzinnym wstępem teoretycznym. Wstęp ten w głównej mierze powinien bazować na zaprezentowaniu studentom wymogów formalnych, jakie muszą spełniać programy finansowo – księgowe, kryteriów ich wyboru oraz znaczenia zaznajomienia się z nimi.

Wprowadzanie do programu większej ilości godzin wykładów wydaje się nieuzasadnione, gdyż jest raczej mało prawdopodobne, by studenci zapamiętali jakiegokolwiek szczegóły z omówienia technicznej obsługi danego programu komputerowego wyłącznie teoretycznie, przy czym należy również zasygnalizować, że jest to także powtarzanie treści wykładów z poprzednich lat studiów.

Sylabus

1. Przedmiot: Rachunkowość komputerowa

Typ studiów : *dzienne, wieczorowe, zaoczne*

2. Wymagania wstępne – zaliczone przedmioty:

➤ *podstawy rachunkowości, rachunkowość finansowa, rachunek kosztów*

3. Forma: laboratorium

<i>Forma</i>	<i>Liczba godzin</i>	<i>Semestr</i>	<i>Rok studiów</i>
Laboratorium – studia dzienne	60	6	III
Laboratorium – studia wieczorowe	45	6	III
Laboratorium – studia zaoczne	36	6	III

4. *Program przedmiotu:* uregulowania prawne dotyczące rachunkowości komputerowej, zasady funkcjonowania techniki komputerowej w rachunkowości, obsługa systemu finansowo-księgowego oraz modułu gospodarki środkami trwałymi.

5. *Metodyka zajęć:*

laboratorium komputerowe prowadzone z wykorzystaniem modułu Finanse i Księgowość oraz Środki Trwałe systemu zarządzania Symfonia, ćwiczenia praktyczne związane z obsługą programów, praca pojedynczo lub w zespołach dwuosobowych.

6. *Cel dydaktyczny przedmiotu:*

➤ *wiadomości:* poznanie zasad i wymogów prawnych dotyczących prowadzenia ksiąg rachunkowych jednostki gospodarczej z wykorzystaniem techniki komputerowej;

➤ *umiejętności:* obsługa modułu finansowo-księgowego, a w szczególności parametryzacja programu, wprowadzanie do ewidencji komputerowej dowodów księgowych różnego typu i generowanie sprawozdań i raportów oraz obsługa modułu gospodarki środkami trwałymi, z uwzględnieniem operacji gospodarczych powodujących zmianę stanu środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych.

7. *Forma zaliczenia:* zaliczenie laboratorium na podstawie projektu.

8. *Literatura:*

1. Ustawa o rachunkowości z dn. 29 września 1994 r. (Dz. U. Nr 121, poz. 591 z późn. zm.).

2. Podręcznik do rachunkowości finansowej dowolnego autora.

9. *Wydział:* Zarządzanie i Informatyka

Kierunek: Finanse i Bankowość

Specjalność: Rachunkowość i Auditing

4. Metodyka zajęć

“Rachunkowość komputerowa” jest przedmiotem ukierunkowanym w głównej mierze na pracę własną studentów, gdyż jego głównym celem jest przekazanie słuchaczom umiejętności obsługi programów finansowo-księgowych.

W ramach tego przedmiotu studenci zapoznają się z zasadami obsługi modułu F-K będącego częścią pakietu wspomagającego system zarządzania autorstwa Sage Symfonia – Symfonia Premium. Wybór tego oprogramowania spowodowany jest wieloma czynnikami, do których można zaliczyć m.in. obsługę pod względem “manualnym” dostosowaną dla osób słabo obeznanych z komputerem, “niskie” wymagania sprzętowe – minimum to komputer z procesorem Pentium z systemem operacyjnym min.Windows 95.

Ogólnie można stwierdzić, że systemy Symfonia są rodziną produktów wspomagających zarządzanie i podejmowanie decyzji w małych i średnich przedsiębiorstwach o dowolnym profilu działalności z myślą o wsparciu właścicieli jednostki, kadry zarządzającej oraz menadżerów i pracowników w takich obszarach

Бернацький М. “Комп’ютеризований бухгалтерський облік” – роль і значення предмету для спеціальності “Бухгалтерський облік і аудит” в контексті розвитку бухгалтерської професії
jak finanse i księgowość, HR, kadry i płace, dział sprzedaży i magazynów oraz zarządzanie relacjami z klientami. Zastosowanie całego pakietu w jednostce może przyczynić się więc do wzrostu efektywności prowadzonej działalności gospodarczej, optymalizacji kosztów i poprawy konkurencyjności podmiotu na rynku, dostarczając trwałych korzyści biznesowych [3].

Kolejnym argumentem za wykorzystaniem modułu F-

K Sage Symfonia jest fakt, że jest to dziś jedno z najpopularniejszych rozwiązań dla przedsiębiorstw w Polsce, gdyż korzysta z niej blisko 70 000 użytkowników. Jednocześnie jest też jedynym polskim produktem, który został włączony do oferty jednego ze światowych liderów wśród dostawców rozwiązań dla małych i średnich firm – brytyjskiej grupy SAGE.

W trakcie zajęć laboratoryjnych studenci poznają zasady funkcjonowania modułu, uczą się rejestrować w nim nowe jednostki gospodarcze, ustawiać podstawowe parametry, ewidencjonować operacje gospodarcze (także w walutach obcych), sporządzać sprawozdania finansowe, a także przeprowadzać prostą analizę finansową. Mają możliwość wyboru długości roku obrachunkowego – do 22 miesięcy, wygenerowania wzorcowego planu kont powiązanego ze wzorami sprawozdań finansowych (w oparciu o dane podawane przy zakładaniu firmy), a także zmodyfikowanie go względem potrzeb danego przedsiębiorstwa.

Program umożliwia m.in. automatyczne księgowanie różnic kursowych i odsetek za zwłokę, z wykorzystaniem definiowanych kont specjalnych, definiowanie własnych rodzajów dokumentów w oparciu o dokumenty wzorcowe, prowadzenie rachunku kosztów w różnych układach oraz automatyczne księgowania równoległe między zespołami “4” i “5”, a także kontrolę kręgu kosztów.

Z punktu widzenia praktyki gospodarczej studenci mają możliwość zapoznania się z procesami zapewnienia ciągłości rozliczeń, np. z kontrahentami, poprzez wprowadzenie nierozliczonych transakcji do obrotów rozpoczęcia, automatycznym wyliczaniem bieżących różnic kursowych (z uwzględnieniem operacji w buforze), dokonywaniem zestawień zobowiązań i należności w walutach, wyceną bilansową wartości na kontach walutowych, wyrażonych w walutach miesięcznie i na dzień bilansowy. Jednocześnie studenci mają możliwość nabycia umiejętności automatycznego naliczania odsetek za zwłokę w płatnościach, wystawiania not odsetkowych ogólnych lub szczegółowych, z precyzyjną informacją o naliczeniach częściowych, drukowania przelewów, wezwań do zapłaty, potwierdzeń sald i zestawień transakcji, przeprowadzenia automatycznego zestawiania kompensaty rozrachunków wzajemnych z kontrahentem, a także wydruku wezwania do kompensaty wysłanego kontrahentowi [2].

Biorąc pod uwagę fakt przystąpienia Polski do UE, słuchacze poznają pełną obsługę rozliczeń VAT przy transakcjach zagranicznych, w tym obsługę transakcji

wewnątrzspółnotowych (WNT i WDT), rejestrację transakcji trójstronnych w ramach obsługi wewnątrzspółnotowego nabycia i wewnątrzspółnotowej dostawy towarów, mechanizmy weryfikacji poprawności NIP wszystkich krajów należących do UE.

Pod koniec programu nauczania studenci zapoznają się z udogodnieniami, jakie daje moduł F-K Symfonia Premium pod względem generacji raportów wchodzących w skład ksiąg rachunkowych, wydruków Rejestrów VAT i ich zestawień do deklaracji, zestawień kontroli płatności VAT pomocnych przy określaniu limitu kwoty do zwrotu, wykonywania typowych raportów, w oparciu o dane zgromadzone na kontach, wykonywania zestawień dokumentów według określonej charakterystyki oraz przeprowadzaniu różnorodnych analiz, wykorzystując zdefiniowane w programie podstawowe wskaźniki finansowe [2]

5. Podsumowanie

“Rachunkowość komputerowa” jest przykładem przedmiotu, który powinien stanowić integralną część całego kursu rachunkowości na studiach wyższych w ramach przygotowywania przyszłych kadr księgowych, biegłych rewidentów. Pozwala on spojrzeć na rachunkowość od strony praktycznej, zmierzyć się studentom z rzeczywistymi problemami związanymi z księgowaniem operacji gospodarczych występującymi w praktyce, co jest niezmiernie pomocne w szybszej adaptacji przyszłego abiturienta w “zawodowym życiu”. Daje on również możliwość zweryfikowania wiedzy z zakresu rachunkowości nabytej we wcześniejszych etapach studiowania.

LITERATURA:

1. Ostaszewicz A.(red.), Międzynarodowe Standardy Edukacyjne dla zawodowych księgowych. Biuletyn Krajowej Rady Firm Audytorskich nr 12 IFAC, Wydanie specjalne, SKwP, Warszawa 2004 – str.7-27 [Założenia koncepcyjne międzynarodowych opracowań edukacyjnych], str. 43-52 [MSE 2: Treść programu edukacyjnego dla kandydatów na zawodowych księgowych]

2. <http://www.symfonia.pl/detail-1c.asp?id=1207>

3. <http://www.symfonia.pl/detail-2c.asp?id=1019>